

LINNUHARULDUSED EESTIS 2003 – 2004

Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr. 5

Margus Ots, Aivo Klein

Eesti Ornitoloogiaühing, pk. 227, 50002 Tartu

Kokkuvõte. Käesolev aruanne on Eesti linnuharulduste komisjoni viies kokkuvõte meil harva ja juhuslikult esinevate lindude kohtamisteadetest. Lõplik hinnang anti 214 teatele, neist 177 aastatest 2003–2004. Teadetest kinnitati 192 (90%) ja lükati tagasi 22. Eesti lindude nimekirja lisandus 6 uut liiki ja 1 alamliik, lisaks veel üks teadmata päritoluga ja kaks vangistusest lahtipääsenud liiki. Tõestati ühe uue linnuliigi pesitsemine Eestis. Eesti lindude nimekirjas on seisuga 31.12.2004 kokku 350 loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liiki, 6 liiki teadmata päritoluga ja 10 liiki vangistusest pääsenud linde.

Alljärgnevaga jätkab Eesti linnuharulduste komisjon (edaspidi HK) kokkuvõtete avaldamist meil harva kohatavate lindude kohta. Käesolev aruanne on järjekorras viies ja käsitleb perioodi 2003.–2004. a. Täiendavalt on aruandes ära toodud ka seni avaldamata teated varasemal ajal kohatud haruldustest, mille kohta varem otsus puudus või millised alles nüüd hiline misega HK-le läbivaatamiseks esitati.

Komisjoni koosseis ja töökord

HK koosseisu kuulus avaldatavate teadete läbivaatamisel viis põhiliiget – Margus Ellermaa, Aivo Klein, Vilju Lilleleht, Margus Ots (esimees) ja Uku Paal (sekretär) – ja kolm varuliiget (Mati Kose, Eerik Leibak ja Hannes Pehlak), kes asendasid vajadusel põhiliikmeid. Komisjoni liikmed vaatasid teated igaüks eraldi läbi ja andsid neile sõltumatu hinnangu. Kui kogunes vähemalt neli heakskiitvat otsust ja viies otsus ei olnud tagasilükkav, loeti teade vastuvõetuks, ning kui vähemalt kolm liiget otsustas teadet mitte tunnustada, loeti see tagasilükatuks. Muudel puhkudel arutati teadet komisjoni koosolekul ning vajadusel tehti lõplik otsus hääletamise teel. Komisjoni liikmed ei

osalenud enda vaatluste käsitlemisel. Rohkem kui kolme HK liikme osalusega vaatluste puhul saadeti ankeedid läbivaatamiseks Soome HK-le. Raskemate juhtumite puhul kasutati sageli ka välismaiste liigiekspertide ja Soome linnuklubi *Tringa* piirkondliku haruldustekomisjoni abi.

Vaatlusankeetide täitmisest

HK-s käsitlemisele kuuluva liigi või alamliigi isendi kohtamisel tuleb täita vaatlusankeet. Nii käsitletavate liikide nimekiri kui vaatlusankeet on kättesaadav Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehelt <http://www.eoy.ee>, kuid ornitoloogiaühingust võib ankeedi saada ka paberil. Vaatlusankeet tuleb täita võimalikult kiiresti, enne kui üksikasjad ununevad. Täitmisel (erinevalt vaatlemisest) pole õige kirjandust abiks võtta, pigem peavad hindajad tõepärasemateks hoopis neid kirjeldusi, kus oma silmi ja kõrvu usaldades on kirja pandud ka selliseid tunnused, mis määrajates puuduvad, vahel sealsetega vastuollu lähevad või esmapilgul väheolulistena tunduvad. Suur abi on teadetele lisatud fotodest (isegi udustest!), sest sageli võib mõne liigiomase tunnuse ka väga halva kvaliteediga fotolt üles leida. Foto lisamisel aga ei tohi muutuda hooletuks ning ankeet tuleb ikkagi võimalikult detailselt ja täpselt täita. Palju abi on ka kirjeldusele lisatud joonistest. Joonisele on sageli palju lihtsam tunnuseid märkida kui neid pika jutuna kirja panna.

Sageli on ankeet täidetud nii pinnapealselt, et liiki või alamliiki ei ole võimalik üheselt määrata. Vahel pole välistatud, et tegemist võib olla meil tavalisemate või vastupidi – veelgi haruldasemate liikidega, millega vaatleja arvestada ei osanud. Just ebapiisav kirjeldamine on peamiseks põhjuseks, miks vaatlusi ei tunnustata. Mõni liik on jaotatud kaheks, kuid HK-s pole teate uuel käsitlemisel enam võimalik liiki määrata, sest vaadeldud lindu polnud piisavalt põhjalikult kirjeldatud.

Iga linnurõngastaja vastutab selle eest, et tema märgistatud harulduse kohta täidetakse HK ankeet. Püütud linnu kirjeldamisel peab olema iseäranis hoolikas. Lisaks sulestiku detailsel kirjeldamisele tuleb ka linnu mõõdud täpselt kirja panna. Selline põhjalik kirjeldamine on sageli ainsaks võimaluseks

määrata linnu alamliigiline kuuluvus. Linnu rõngastamisel tuleb ankeedis ära märkida ka linnule pandud rõnga number.

Lisaks linnu kirjeldamisele tuleb ankeeti kirja panna ka vaatluse täpne aeg ja koht ning kõigi vaatlejate täielikud nimed. Kui peale Teie vaatlusid sama lindu veel teisedki vaatlejad, siis ärge jääge lootma nende peale. Kui ei olnud kokkulepet teate esitamise kohta, siis esitage see igaks juhuks ise.

HK-le teeb endiselt muret, et paljud harulduste kohtajad (eriti rõngastajad) ei ole siiani esitanud teateid läbivaatamiseks. Vaatlejad peavad arvestama sellega, et kõik HK poolt tunnustamata linnuharulduste kohtamisteaded jäävad välja harulduste andmebaasist ja nendega ei arvestata vastava ala linnustiku ülevaadete koostamisel. Palume vaatlejal oma teated kindlasti ära saata jooksva aasta lõpuks. Ka vanade teadete esitamiseks pole kunagi hilja.

Läbivaadatud teadete hulk

Kokku vaadati läbi ja anti lõplik hinnang 214 seni avaldamata teatele (tabel 1), millest 177 olid perioodist 2003–2004 ja 37 enne 2003. aastat tehtud vaatluste kohta. Teadetest 192 (90%) kinnitati ja 22 (10%) lükati tagasi. Kuna mitmete teadete kohta pole veel lõplikke otsuseid tehtud ja osa käsitleti korduvalt, siis on HK poolt läbi vaadatud vaatluste tegelik hulk suurem. Kõigi HK poolt käsitletavate liikide kõik tunnustatud (heaks kiidetud) vaatlused on esitatud Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel.

Tabel 1. Linnuharulduste komisjonis läbi vaadatud ja hinnangu saanud teadete hulk.

Table 1. The number of records considered by the Estonian Rarities Committee.

Vaatlusaeg <i>Recorded in</i>	Läbi vaadatud <i>Considered</i>	Heaks kiidetud <i>Accepted</i>	Tagasi lükatud <i>Rejected</i>
Enne/before 2003	37	30 (81%)	7 (19%)
2003	82	72 (88%)	10 (12%)
2004	95	90 (95%)	5 (5%)
Kokku / total	214	192 (90%)	22 (10%)

Muutused Eesti lindude nimekirjas

Käsitlaval perioodil lisandusid loodusliku päritoluga liikidest (kategooria A) Eesti lindude nimekirja 2003. aastal ameerika piilpart *Anas carolinensis*, atlantise tormilind *Calonectris diomedea* ja mustpea-tsiitsitaja *Emberiza melanocephala* ning 2004. aastal roostepääsuke *Hirundo daurica*, nunnkivitäks *Oenanthe pleschanka* ja leet-käosulane *Hippolais pallida* – kokku kuus liiki. Uue alamliigina lisandus 1997. aastal kohatud tõmmu-linavästriks *Motacilla alba yarrellii*.

Ebaselge päritoluga liikide (kategooria D) nimekirja lisandus 2003. aastal kübarkoskel *Lophodytes cucullatus*.

Vangistusest lahtipääsenud liikide (kategooria E) nimekirja lisandus 2003. aastal väike-lumehani *Anser rossii* ja puna-rägapart *Anas cyanoptera*.

Uueks tõestatud haudelinnuks Eestis on kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis*.

Seisuga 31.12.2004 on Eesti lindude nimekirjas loodusliku päritoluga või meil (või naabermaades) püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liike (kategooriad A-C) 350, teadmata päritoluga (kategooria D) 6 ja vangistusest pääsenud (kategooria E) 10 liiki¹.

Käesolevas aruandes kasutatakse Euroopa Harulduskomisjonide Liidu poolt soovitatud lindude süsteemi, mille kinnitas HK oma istungil 26.02.2004 (Lilleleht 2004).

Teated

Järgnevalt on esitatud varasemates HK aruannetes avaldamata teated Eestis kohatud haruldaste linnuliikide kohta kuni aastani 2004. Kõik siin avaldatud teated on HK poolt läbi vaadatud ja nende kohta tehtud heakskiitev või tagasilükkav otsus. Praegu veel käsitluses olevaid vaatlusi ei avaldata.

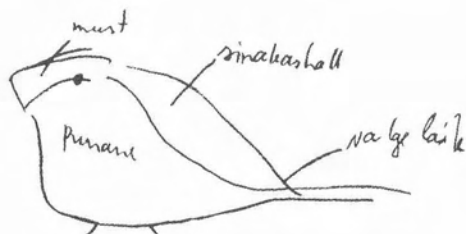
¹ E-kategooria nimekirja on kantud vaid need vangistusest pääsenud liigid, kes Eesti tingimustes vastu pidada suudavad.

Liigi nimetuse järel on sulgudes esitatud neli arvu. Esimene arvupaar märgib vastavalt linnuleidude (-vaatluste) ja isendite hulka kuni aastani 2002 (kaasa arvatud), teine paar linnuleidude ja isendite hulka aastail 2003-2004. Arvude asemel on X, kui teateid või linde pole olnud võimalik täielikult loendada (pesitsemine, andmete puudulikkus, samad isendid erinevates kohtades või samas kohas erinevatel aegadel jne.).

Kui teates on isendite, paaride vms. arv märkimata, on mõeldud üht lindu, paari vms. Kui vaatluse kohta on olemas tõestusmaterjale (foto, video või helisalvestus), siis on see märgitud konkreetse vaatluse järele.

Kuna Eesti haldusjaotus on viimasel poolsajandil pidevalt muutunud, siis andmete võrreldavuse huvides kasutab HK kohanimede esitamisel põhiliste haldusüksustena jätkuvalt ajaloolisi kihelkondi. Kihelkonnad on ornitoloogiliselt aktiivsest perioodist (1840 – 2004) poole kestel käibinud ka ametlike haldusüksustena, neid kasutatakse ka näiteks keele-, rahva- jms. teadustes. Praegune vallasüsteem põhineb Nõukogude Liidu kolhooside territooriume järgivail külanõukogude piiridel, s.t. on ebaloomulik ning ei jää pikemalt püsima. Kihelkondade kaart on toodud lisas 1.

Kasutatud lühendid. is. = isend, khk. = kihelkond, l. = linn, mk. = maakond (2004. a. jaotuse järgi, kui erineb põlisest), s. = saar, läh. = lähedal, 1a = samal kalendriaastal sündinud, 2a = eelmisel kalendriaastal sündinud jne., 1a+ eelmisel kalendriaastal sündinud, 2a+ = enne eelmist kalendriaastat sündinud jne., ad. = adultne, vanalind, juv. = noorlind, pull. = pesapoeg (poeg enne lennuvõimestumist), ♂ = isaslind, ♀ = emaslind, ♂♀ = paar.

Tunnustatud teated. Kategooriad A, B ja C
Accepted records. Categories A, B and C.

Väikeluik *Cygnus columbianus* suvised teated VI-VIII

23.08.1997 Haeska, Martna khk., Läänemaa ad. (Jyri Heino, Mika Bruun, Henrik Lindholm, Roland Sundström).

HK ei käsitle väikeluige suviseid teateid alates 1998. aastast. Kõik varasemad teated on aga endiselt oodatud.

Ameerika väikeluik *Cygnus columbianus columbianus* (3/3 – 1/1)

17.10.2004 Kaelase, Pärnu-Jaagupi khk., Pärnumaa ad. (Eedi Lelov).

Põhja-Ameerika alamliik, kes erineb meilt läbirändavast alamliigist *bewickii* väiksema või puuduva kollase nokalaigu poolest. Ka viimasel alamliigil võib kollase värvuse ulatus nokal teataval määral varieeruda, olla määrdunud või mudane, seetõttu soovitame võimalikest ameerika väikeluikedest alati fotod teha.

Lühinokk-hani *Anser brachyrhynchus*

27.03. ja 05.04.2000 Audru polder, Audru khk., Pärnumaa (Peeter Raja, Mika Bruun jt.).

29.03.2001 Audru polder 2 is. (Peeter Raja).

HK ei käsitle lühinokk-hane teateid alates 2002. aastast. Kõik varasemad teated on aga endiselt oodatud.

Ameerika piilpart *Anas carolinensis* (0/0 – 1/1)

27.04.2003 Häädemeeste, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Aivo Klein jt.).
Esmasleid. Varem piilpardi alamliigiks peetud ameerika piilpart on levinud laialt üle kogu Põhja-Ameerika, olles seal üks arvukamaid partlasi, ühtlasi ka kõige arvukam Euroopas kohatav Põhja-Ameerika ujupardiliik. Lääne-Euroopas, eriti Briti saartel kohatakse arvukalt igal aastal, mujal väiksearvuline eksikülaline.

Punanokk-vart *Netta rufina* (21/23 – 0/0)

14.12.2002 Kadriorg, Tallinn, Harjumaa ♀ (Seppo Vuolanto).
Punanokk-vart on levinud Lääne- ja Kesk-Euroopast ida suunas Mongooliani. Kohtamisjuhtude arv on meil viimasel kümnendil kasvanud. Atraktiivse linnuna peetakse punanokk-varte paljudes linnuaedades ja tõenäoliselt on osa kohatud lindudest just neist pärit.

Jääkaur *Gavia immer* (6/6 – 0/0)

31.12.1999 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa (Lauri Mäenpää, Karno Mikkola, Matti Rekilä, Ira Teräspuro).
Jääkaur on Põhja-Ameerika haudelind, kes talvitub ka Loode-Euroopa rannikuil. Läänemerel on jääkaur harv eksikülaline.

Tundrakaur *Gavia adamsii* (22/30 – 8/8)

25.04.2003 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Hannes Pehlak).
29.04.2003 Dirhami, Noarootsi khk., Läänemaa 2a (Jukka Hatva, Mika Bruun, Antero Topp) (Foto).

27.05.2003 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. 2a (Mattias Ullman, Magnus Ullman).

17.08.2003 Põõsaspea neem 3a (Teemu Lehtiniemi, Lauri Hänninen, Margus Ellermaa).

30.04.2004 Põõsaspea neem ad. (Uku Paal).

21.05.2004 Ristna ad. (Timo Pettay, Tuukka Kupiainen, Jan Nordblad, Timo Nuoranen, Jussi Vakkala).

07.09.2004 Põõsaspea neem (Timo Pettay, Hannu Juka).

25.09.2004 Põõsaspea neem 1a (Asko Suoranta).

Tundrakaur pesitseb Aasia ja Põhja-Ameerika arktilises piirkonnas, talvitub Norra rannikul ja Läänemerele satub läbirändel nii kevadel kui ka sügisel. Tundra- ja jääkauri on üksteisest raske eristada, määramisel tuleb erilist tähelepanu pöörata noka värvile ja kujule.

Tundrakaur / jääkaur *Gavia adamsii* / *immer* (6/7 – 1/1)

25.05.2004 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. ad. (Timo Pettay, Tuukka Kupiainen, Timo Nuoranen).

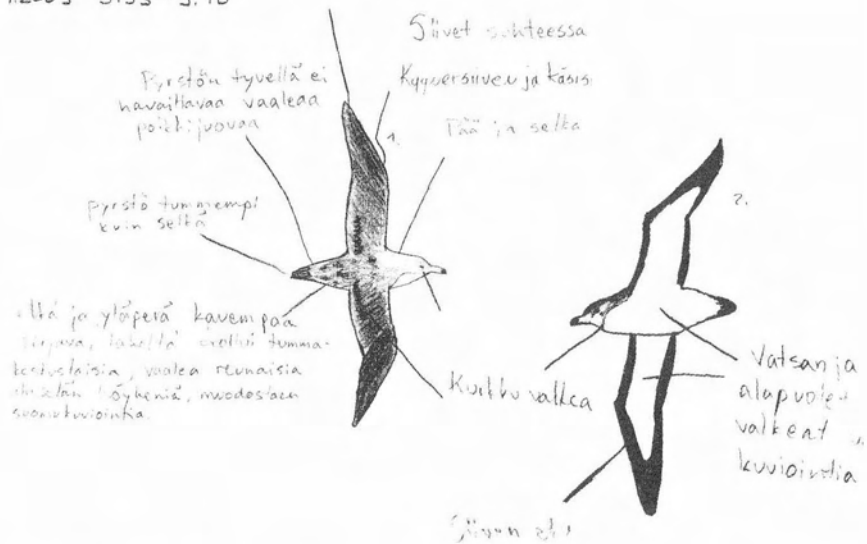
Mustkael-pütt *Podiceps nigricollis* (12/x – 1/1)

26.-29.04.2004 Aardla järv, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa ad. (Pekka Komi, P. Lehto, Margus Ots, Uku Paal, Riho Marja).

Lõunapoolse levikuga pütt, kes on meil haruldane eksikülaline – viimase 20 aasta jooksul vaid 3 kohtamisjuhtu.

MAA, RISTNA, SURFER'S PARADISE
 1.2003 9.33 - 9.40
 Silvine kooki tuulid

Atlantise tormilind *Calonectris diomedea* (0/0 - 1/1)

16.08.2003 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Tuomas Seimola, Petteri Lehikoinen, Jukka Hatva, Mikko Huju, Pasi Pirinen, Jan Nordblad, Matti Rekilä, Lauri Mäenpää, Jyrki Lausamo, Margus Ots, Uku Paal, Aivo Klein, Mati Kose, Riho Marja).

Esmasleid. Levinud Vahemerel ja Atlandi ookeani rannavetes põhja suunas kuni Biskaia laheni. Sügiseti võib sattuda ka Põhjamerle. Hoolimata vaatlejate rohkusest ei õnnestunud linnu alamliigilist kuuluvust täpselt määrata. Atlantise tormilinnu alamliikide *borealis* ja *diomedea* staatus on hetkel ebaselge, seniste alamliikide võimalik eristamine omaette liikidena on käsitlemisel Euroopa Harulduskomisjonide Liidu Taksonoomia Komitees (AERC TAC). Neli päeva hiljem (20.08.2003) vaadeldi atlantise tormilindu Poola rannikul ja seal tehtud foto põhjal määrati linnu alamliigiks *diomedea*. Kuna tegemist on Läänemerel üliharuldase linnuga, siis on tõenäoline, et Eestis ja Poolas vaadeldi sama lindu.

Põhja-tormipääsu *Oceanodroma leucorhoa* (2/2 – 1/1)

31.01.2004 Kuressaare, Saaremaa (anon.) (Foto).

Levinud Atlandi ja Vaikse ookeani põhjaosas. Sügiseste läänetormide ajal satub vahel ka Läänemerele ning võib eksida isegi sisemaale. Lind leiti Kuressaare haigla pargist vigasena ja toimetati Nigula looduskaitseala metsloomade turvakodusse, kus ta suri 06.02.2004. Linnust tehti topis, mis on välja pandud Saaremaa Muuseumis. Tegemist on kolmanda leiuga Eestis.

Hõbehaigur *Egretta alba* (27/35-36 – x/x)

19. ja 21.05.2003 Tamula järv, Rõuge khk., Võrumaa ad. (Uku Paal, Margus Muts).

22.05.2003 Veskijärv, Harju-Risti khk., Harjumaa = Lääne mk. (Mattias Ullman, Magnus Ullman).

31.07.2003 Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Aivo Klein). Tõenäoliselt sama isend samas ka **18.08.2003** (Jukka Harjula, Eemeli Peltonen, Lasse Peltonen) ning **19.08. ja 03.09.2003** (Aivo Klein).

15. ja 21.08.2003 Haapsalu Tagalaht, Ridala khk., Läänemaa (Tarvo Valker, Riho Kinks, Hannes Pehlak, Riho Marja, Aivar Veide).

20.07.-26.08.2004 Järvere, Urvaste khk., Võrumaa kuni 3 is. (Uku Paal, Urmas Sellis, Ranno Puumets, Margus Muts, Olev Merivee, Lauri Aaspõllu, Kalmer Gross jt.) (Foto).

27.08.-05.10.2004 Piirumi, Häädemeeste khk., Pärnumaa kuni 13 is. (Aivo Klein). Tõenäoliselt osa neist ka **01.08.-19.09.2004** Võiste, Häädemeeste khk., Pärnumaa kuni 7 is. (Aivo Klein), **02.08.-03.10.2004** Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa kuni 5 is. (Aivo Klein, Ranno Puumets jt.), **13.08.-04.10.2004** Häädemeeste, Häädemeeste khk., Pärnumaa kuni 6 is. (Aivo Klein, Uku Paal, Margus Ots, Kim Vinari, Pertti Uusivuori, Pertti Launes jt.) (Foto), **14.08.-18.09.2004** Pulgoja, Häädemeeste khk., Pärnumaa kuni 9 is. (Aivo Klein, Jaanus Jürison, Eedi Lelov, Heikki Luhamaa, Mati Kose, Jaak Tammekänd,

Indrek Tammekänd, Irja Tammekänd, Kristi Põllumäe, Risto Lammin-Soila, Jan Nordblad, Tuukka Kupiainen, J.Vakkala jt.) ja **19.09.2004** Lapanina, Häädemeeste khk., Pärnumaa 8 is. (Seppo Hjerpe, Kimmo Häkkinen, Vesa Häkkinen). Võimalik, et üks neist ka **24.04.2004** Pikla (J.Tähtinen) ning **08.05.2004** Lao ja Manilaid, Tõstamaa khk., Pärnumaa (Peeter Raja). Kokku esines 2004. aastal Pärnumaa rannikul vähemalt 20 erinevat isendit (vaadeldud samaaegselt 18.09.2004 Häädemeeste-Võiste vahemikus).

08.08.2004 Paljassaare ps., Tallinn, Harjumaa 2 ad. (Aarne Tuule, Eet Tuule) (Video).

13. ja 18.08.2004 Saunja, Lääne-Nigula khk., Läänemaa (Aivar Veide, Tarvo Valker, Marko Valker, Ivar Ojaste).

01.-23.09.2004 Ilmatsalu, Tartu-Maarja khk., Tartumaa (Joosep Tuvi, Uku Paal, Riho Kinks) (Foto).

02.09.2004 Aardla polder, Kambja/Tartu-Maarja khk., Tartumaa (Riho Kinks).

03.09.2004 Sõrve säär ja Suurrahu, Jämaja khk., Saaremaa 2 is. (Gustaf Nordenswan, Harri Pietarinen, Marko Valker, Tarvo Valker, Marju Erit, Aime Soovik, Annika Liivak, Renno Nellis).

11.09.2004 Keeri, Nõo khk., Tartumaa (Riho Kinks, Priit Kolli).

18.09.2004 Tabina järv, Vastseliina khk., Võrumaa (Uku Paal, Rene Ottesson).

20.09.-06.10.2004 Haaslava, Kambja khk., Tartumaa (Uku Paal, Riho Marja, Margus Ots, Margus Harak, Renno Nellis, Hannes Pehlak).

12.10.2004 Mustvee, Torma khk., Tartumaa = Jõgeva mk. (Leho Luigujõe). Tõenäoliselt sama lind **17.10.2004** Omedu, Kodavere khk., Tartumaa = Jõgeva mk. (Leho Luigujõe, Andres Kuresoo jt.) ja **02.11.2004** Raja, Torma khk., Tartumaa = Jõgeva mk. (Leho Luigujõe, Andres Kuresoo).

Hõbehaigur pesitseb Kesk- ja Kagu-Euroopas ning laialdaselt mitmel pool mujal maailmas. Meil on kohtamisjuhud järjest sagenenud ja 2004. aasta kujunes rekordiliseks – kokku kohati meil rohkem kui 30 isendit, neist 20 tegutses Pärnumaal. 2004. aasta oli rekordiline ka Lätis – suurimas kogumis loendati isegi 102 lindu ning kogu riigis loendati 76 eri paigas enam kui 340 isendit. Hõbehaigur on Lätis ka pesitsenud, sealhulgas segapaarina hallhaigruga. Kuna hõbehaigur on meil suhteliselt sagedaseks muutunud ja

tema määramine on lihtne, otsustas HK alates 2005. aastast hõbehaigru vaatlusi enam mitte käsitleda. Kõik varasemad teated on aga endiselt oodatud.

Puna-harksaba *Milvus milvus* (29/31 – 1/1)

27.04.2003 Valmaotsa, Kursi khk., Tartumaa ad. (Uku Paal, Margus Ots, Riho Marja, Hannes Böttcher).

Lõunapoolse levilaga paigalind, kes Eestisse satub harva.

Madukotkas *Circaetus gallicus*^{*} (x/x – 4/5)

05.05.2000 Harju-Risti khk., Läänemaa 2 is. (Mika Bruun, Jan Nordblad, Lauri Mäenpää, Karno Mikkola). Tõenäoliselt üks neist samas ka 23.05.2000 (Risto Lammin-Soila) ja 04.06.2000 (Matti Rekilä, Sampsa Cairenius jt.).

07. ja 30.05.2001 Harju-Risti khk., Läänemaa (J. Valkeeniemi, Sampsa Cairenius).

12.05.2002 Harju-Risti khk., Harjumaa = Lääne mk. (Kristo Lauk, Joosep Tuvi, Riho Männik).

30.04.2003 Harju-Risti khk., Harjumaa 2 ad. (Jukka Hatva, Mika Bruun) (Foto). Tõenäoliselt üks neist samas ka 10.05.2003 (Annika Forsten) ja 15.05.2003 (Paul Mollatt, Pentti Ranta).

08.-09.05.2003 Jämaja khk., Saaremaa 2a+ (Harri Pietarinen, Juha Saari) (Foto).

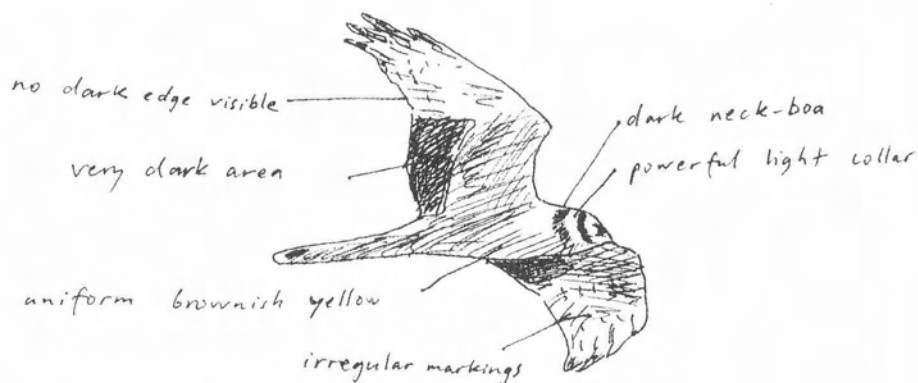
28.06.2003 Kuusalu khk., Harjumaa (Ingrid Rootsi, Raili Murulaid, Indrek Murulaid, Eve Murulaid, Ene Murulaid).

30.04.-16.05.2004 Harju-Risti khk., Harjumaa (Uku Paal, Jyrki Lausamo, Ira Teräspuro, Matti Rekilä, Timo Böhme, M. Pöyhönen) (Foto).

Kõik madukotka vaatlused kuuluvad HK-s käsitlemisele, kuna liigi määramisel eksitakse sageli. Ehkki madukotkaid kohatakse Lääne-Eestis suhteliselt sageli, ei ole viimastel aastakümnetel liigi pesitsemist õnnestunud tuvastada.

---

* kaitsekaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti

Stepi-loorkull *Circus macrourus* (22/27- 5/5)

11.08.1996 Liu, Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Risto Lammin-Soila, Timo Pettay, Matti Rekilä) (Foto).

28.08.2002 Sõrve sääär ja Suurrahu ♂ ad. (Ira Teräspuro, Sampsa Cairenius, Matti Rekilä, Juha Saari).

24.08.2003 Sõrve sääär 1a (Margus Ellermaa, Juha Saari) (Foto).

09.05.2004 Laiküla, Martna khk., Läänemaa ♂ ad. (Margus Ellermaa, Vesa Oksanen).

24.09.2004 Sõrve sääär 1a (Georg Juen, Jan Nordblad).

29.09.2004 Sõrve sääär 1a (Uku Paal, Jukka Hatva, Gustaf Nordenswan, Harri Pietarinen, Mati Martinsos jt.) (Foto).

03.10.2004 Sõrve sääär 1a (Uku Paal, Jukka Hatva, Jyrki Lausamo, Harri Pietarinen, Mati Martinson, Tuukka Kupiainen) (Foto).

Pesitseb Ukrainast ja Lõuna-Venemaalt ida suunas Mongooliani. Eestis suhteliselt sage eksikülaline, kelle emas- ja noorlindude määramine on aga väga keeruline. Eriti hoolikalt tuleb kirjeldada tiiva alapoolle ja pea mustreid.

Jahipistrik *Falco rusticolus* (15/15 – 1/1)

19.01.2003 Pakri neem, Harju-Madise khk., Harjumaa 2a (Mati Kose) (Foto).
See põhjapoolkera tundravöötmes levinud lind on Eestis viimasel sajal aastal
olnud üliharuldane eksikülaline, keda viimati kohati meil 1970. aastal.

Väikehuik *Porzana parva* (x/x – 7/7)

04. ja 23.-24.05.2003 Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Kari Haataja,
Jukka Ihanus, Jukka Rokkanen, Margus Ots, Aivo Klein, Uku Paal, Mati Kose).

26.-28.06.2003 Aardla järv, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa ♂ ad.
(Uku Paal, Jyrki Lausamo, Tuukka Kupiainen).

07.-08.05.2004 Sutlepa meri, Noarootsi khk., Läänemaa ♀ ad. (Ivar Ojaste,
Heldi Ojaste, Annika Liivak jt.) (Helisalvestus).

15. ja 26.05.2004 Pikla ♀ ad. (Uku Paal, Margus Ots, Aivo Klein, Mati Kose).

22.05.2004 Sinijärv, Laiuse khk., Tartumaa = Jõgeva mk. ♀ ad. (Indrek
Tammekänd, Eerik Leibak, Andrus Kuus, Agu Leivits).

18.06.2004 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa ♀ ad.
(Sampsä Cairenius, Hannu Maula, Marita Maula, Pertti Paljakka, Lea
Partanen, Hannele Vaahtila).

26.06. ja 03.07.2004 Metsküla, Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. ♀ ad. (Tiit
Vohta, Mäido Jäger).

Väikehuik on meil ilmselt tavalisem lind kui suhteliselt väheste vaatluste
põhjal arvata võib. Linnuvaatlejad käivad liigile sobivates elupaikades öösiti
harva ning ka ta häält tuntakse halvasti. Väikehuik on üks väheseid liike, kelle
kohtamisjuhte HK tunnustab ka ainult häälitsuste kuulmise korral. Sellisel
juhul tuleb kuuldud häält kirjeldada eriti täpselt. Võimalusel tuleb häälitsused
ka lindistada.

Roosterind-tüül *Charadrius morinellus* (20/ca 142 – 2/2)

24.05.2003 Tooste, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. ♀ ad. (Risto Lammin-Soila).

06.-07.09.2003 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. 1a (Risto Lammin-Soila, Jan Nordblad, Timo Pettay, Tuukka Kupiainen, Ari Veijalainen jt.) (Foto).

Peamised pesitsusalad Suurbritannias, Põhja-Fennoskandias ja Põhja-Siberis, kagus Lõuna-Siberini. Eestis haruldane läbirändaja.

Plütt *Limicola falcinellus*

23.08.1997 Haversi, Noarootsi khk., Läänemaa (Mika Bruun, Henrik Lindholm, Roland Sundström, Jyri Heino).

HK ei käsitle plüti teateid alates 1998. aastast. Kõik varasemad teated on aga endiselt oodatud.

Hallkibu e. kibutilder *Xenus cinereus* (11/25 – 3/3)

12.05.2003 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ad. (Mati Martinson).

13.06.2004 Võiste, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Aivo Klein).

15.-16.07.2004 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Andreas Linden, Jukka Salokangas).

Idapoolne liik, kes on viimasel ajal levilat lääne suunas laiendanud. Eestis seni üllatavalt harv eksikülaline.

Suur-veetallaja *Phalaropus tricolor* (1/1 – 1/1)

26.-27.05.2004 Paljassaare, Tallinn, Harjumaa ♀ ad. (Ranno Puumets, Peep Lassmann, Aivo Klein, Uku Paal, Margus Ots, Jan Nordblad, Matti Rekilä, Olavi Kemppainen jt.) (Foto).

Teine leid Eestis. Põhja-Ameerika liik, kes satub Euroopasse suhteliselt harva. Kuna lind peatus samas paigas kaks päeva, siis jõudis eksootilist külalist vaatamas käia palju linnuhuvilisi nii Eestist kui ka Soomest.

Naerutiir *Sterna nilotica* (2/2 – 1/1)

11.05.2003 Keemu, Karuse khk., Läänemaa ad. (Paul Brooks, Mike Shepherd). Levinud paiguti üle kogu maailma, Euroopas peamiselt lõuna- ja kaguosa maades. Meile lähimad pesitsusalad on Saksamaal ja Taanis.

Habeviires *Chlidonias hybrida* (3/4 – 1/2)

22.06.2004 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa 2 ad. (Jyri Heino, Susanna Suomala, Uku Paal, Riho Marja) (Foto). Lõunapoolse levilaga liik, kes meile satub väga harva.

Valgetiib-viires *Chlidonias leucopterus* (x/x – 2/3)

08.-14.06.2003 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa ad. (Uku Paal, Indrek Kalamees, Margus Ots, Risto Lammin-Soila, Timo Pettay jt.).

06.05.2004 Aardla järv, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa 2 ad. (Uku Paal, Margus Ots, Riho Marja, Andrus Kuus jt.).

Lõuna- ja kagupoolse levilaga liik, kes meil on ilmselt sagedasem külaline (ja aeg-ajalt pesitsejagi), kui suhteliselt harvad vaatlused seda näitavad.

Alk *Alca torda* pesitsemine

13.07.2004 Allirahu, Püha khk., Saaremaa 3 is., tõenäoline pesitsemine (Vilju Lilleleht, Mati Martinson, Hillar Lipp).

Algi peamised pesitsusalad asuvad Loode-Euroopas ja Põhja-Ameerikas. Eestis on alk sage läbirändaja ja haruldane haudelind meresartel.

Habekakk *Strix nebulosa* * (x/x - 5/5)

08.04.1998 Varbla khk., Läänemaa = Pärnu mk. (Tenno Laur).

31.05.-02.06.2001 Kadrina-Ilumäe khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. ♂ ad. (Urmas Sellis, Siim Sellis) (Foto).

22.-23.02.2003 Iisaku khk., Virumaa = Ida-Viru mk. ad. (Jukka Hatva, Timo Pettay, Risto Lammin-Soila, Tuukka Kupiainen, Gustaf Nordenswan, Margus Ots, Uku Paal, Hannes Böttcher) (Foto).

15.06.2003 Kose khk., Harjumaa ad. (S.Lehikoinen jt.) (Foto).

24.01.2004 Võnnu khk., Tartumaa ad. (Margus Ots, Uku Paal).

07.02.2004 Iisaku khk., Virumaa = Idas-Viru mk. ad. (Sampsä Cairenius, Jan Nordblad, Risto Lammin-Soila, Pentti Zetterberg) (Foto).

05.04.2004 Hanila khk., Läänemaa = Pärnu mk. ♂ ad. (Yrjö Olkkonen).

Ida- ja põhjapoolse levilaga liik, keda meil kohatakse peamiselt Kirde- ja Ida-Eestis, aga ka Pärnumaa suurtes metsades. Pärast sajandipikkust madalseisu on habekakk Eestis muutunud ilmselt taas tavalisemaks, kui harvade vaatluste põhjal arvata võib.

* kaitsekaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti

Mesilassenäpp *Merops apiaster* (7/20 – 1/1)

16.05.2003 Jõgela, Kihelkonna khk., Saaremaa (Temme Linna, Alar Mandre). Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad on Poolas, Ukrainas ja Lõuna-Venemaal. Arvestades mesilassenäpi regulaarset esinemist ja viimaste aastate pesitsusteateid Lätist, kohatakse liiki Eestis üllatavalt harva.

Tamme-kirjurähn *Dendrocopos medius* (x/x – 8/15)

- 09.07.2002** Pühajärve, Otepää khk., Tartumaa = Valga mk. (Tarmo Evestus jt.).
- 00.01.-03.03.2003** Vana-Kuuste, Kambja khk., Tartumaa ♂ ad. (Anne, Liis, Riin ja Jaak Palumets) (topis Tartu Ülikooli zooloogiamuuseumis).
- 02.03.2003** Vana-Vastseliina, Vastseliina khk., Võrumaa ad. (Uku Paal, Margus Muts).
- 22. ja 29.05.2003** Laiksaare, Saarde khk., Pärnumaa 2 is. (Antero Topp, Roger Millard jt.) (Foto).
- 13.10.2003** Räpina, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. (Riho Kinks).
- 12.-19.06.2004** Vana-Vastseliina 2 ad. ja 4 juv. (Sampsä Cairenius, Anneli Majava, Marjatta Suominen, Päivi Hakala, Eija Hakala, Kari Vuorinen, Antero Pohjonen, Hannele Vaahtila, Lea Partanen, Pertti Paljakka, Marita Maula, Hannu Maula). Tõenäoliselt üks neist samas ka **24.02.2004** (Uku Paal, Margus Must) (Foto), **03.04.2004** (Tuukka Kupiainen, Jyrki Lausamo), **02.05.2004** (Olavi Kempainen), **15.05.2004** (Timo Böhme, M. Pöyhönen), **29.06.2004** (Hannes Pehlak, Aivo Klein, Olev Lüütsepp, Mati Kose) (Foto) ja **18.09.2004** (Uku Paal).
- 09.05.2004** Pühajärve, ad. (Ira Teräspuro, Matti Rekilä) (Foto).
- 29.10.2004-31.12.2004** Põlde, Halliste khk., Viljandimaa 2 ad. (Vambola Karotamm, Silja Karotamm).

Tamme-kirjurähni vaatlused on meil oluliselt sagenenud. Peamiseks põhjuseks tuleb lugeda liigi (taas?)levimist põhja suunas, aga ka seda, et lindu on paremini tundma õpitud. Ilmselt on tamme-kirjurähn Lõuna-Eesti parkide sugugi mitte väga haruldane asukas, kes kipub aga tegutsema üsna varjatult.

Tuttlõoke *Galerida cristata* (x/x – 2/3)

26.05.2004 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ad. (Juha Saari, Lauri Mäenpää) (Foto).

28.-30.05.2004 Ristna neem, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. 2 ad. (Tuukka Kupiainen, Jyrki Lausamo, Timo Pettay) (Video).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on Eestis muutunud väga haruldaseks. Tuttlõokest on väga raske põldlõokesest eristada: tuti olemasolu ei ole sugugi diagnostiline tunnus. Põhjalikult tuleb kirjeldada linnu sulestiku iseärasusi (eriti nägu, saba, tiib), noka kuju ja suurust ning hääbitsusi.

Roostepääsuke *Hirundo daurica* (0/0 – 1/1)

08.05.2004 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa (Aki Arkiomaa, Kari Arkiomaa).

Esmasleid. Pesitsusalad Vahemeremaades, Põhja-Euroopasse satub harva. Roostepääsukese kohtamise teateid on HK-le laekunud varemgi, aga liiga põgusate vaatluste tõttu on need jäänud seni tunnustamata.

Niidukiur e. stepi-niidukiur *Anthus richardi* (6/6 – 1/1)

05.-07.09.1998 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa (Timo Pettay, Paul Segersvärd, Hannu Juka, Jan Nordblad, Ivar Ojaste jt.).

01.11.2004 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa (Mika Bruun jt.) (Foto).

Siberi liik, kes Euroopasse satub peamiselt sügisrändel. Raskesti vaadeldav liik, keda esineb meil ilmselt sagedamini, kui harvade vaatluste põhjal oletada võib. **Esimese vaatluse puhul on tegemist uue esmasleiuga.** Varem HK seda vaatlust ei tunnustanud, aga uute asjaolude ilmnedes oli liigi kindel määramine juba võimalik.

Randkiur *Anthus petrosus*

17.05.1996 Virtsu, Hanila khk., Läänemaa (Sampsä Cairenius, Hannu Koskinen, Toni Eskelin, Timo Palomäki).

Alates 2000. aastast käsitleb HK vaid pesitsusteateid, aga varasemast ajast on kõik suvised (15.V-31.VII) teated endiselt oodatud.

Jõgivästriik *Motacilla cinerea* (19/>26 – 7/>9)

10.09.2002 Sääre Suurrahu, Jämaja khk., Saaremaa 1a (Gustaf Nordenswan).

21.05.2003 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa (Mattias Ullman, Magnus Ullman).

28.05.2003 Põõsaspea neem (Timo Pettay, Margus Ellermaa, Mattias Ullman, Magnus Ullman).

12.06.2003 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Juha Saari) (Foto).

24.05.2004 Taevaskoja, Põlva/Võnnu khk., Võru-/Tartumaa = Põlva mk. ♂ ad. (Remek Meel) (Video).

03.-22.07.2004 Nõmmeveski, Kuusalu khk., Harjumaa ♂♀ ja >1 juv. (Margus Ots, Uku Paal, Tuukka Kupiainen, Mati Kose) (Foto).

16.07.2004 Sõrve säär (Lauri Mäenpää) (Foto).

19.07.2004 Öngu, Emmaste khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♂ ad. (Merle Kääri).

Meil kohatakse jõgivästrikke peamiselt Põhja-Eesti kiirevoolulistel jõgedel ja rändeajal ka Lääne-Eesti rannikul. 2004. a. Nõmmeveski pesitsusjuhtum on teine kinnitatud pesitsemine Eestis.

Tõmmu-linavästriik *Motacilla alba yarrellii* (1/1 – 1/1)

01.07.1997 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Kari Haataja).

01.06.2003 Vilsandi, Kihelkonna khk., Saaremaa ♂ ad. (Kari Haataja, Jukka Ihannus) (Video).

Esmasvaatlus. Briti saartel elutsev linavästriku alamliik.

Kaelustäks *Saxicola torquatus* (8/8 – 2/2)

14.04.2001 Undva, Kihelkonna khk., Saaremaa ♀ ad. alamliik *rubicola/hibernans* (Pekka Fagel, Matti Rekilä, Ira Teräspuro, Pekka Hänninen, Birgit Petrow) (Foto).

28.04.2001 Puise, Ridala khk., Läänemaa ♂ 2a alamliik *maurus* (Gustaf Nordenswan, Jyrki Pynnönen, Jukka Hauru, Heikki Holmström).

23.04.2003 Sõrve sää, Jämaja khk., Saaremaa ♀ ad. alamliik *rubicola/hibernans* (Matti Rekilä, Ira Teräspuro, Mika Bruun, Jukka Hatva, Jukka Riihelä) (Foto).

03.11.2004 Harilaid, Kihelkonna khk., Saaremaa ♂ 1a alamliik *maurus* (Jukka Hauru, Heikki Holmström).

Kaelustäksi pesitsusalad on Euraasia lääne- ja põhjaosas ning Aafrikas. Meile lähimad pesitsusalad asuvad Poolas, Ukrainas ja Loode-Venemaal Valge mere ääres. On hakanud pesitsema ka Soomes. Kirde-Euroopa alamliiki *maurus* (niidu-kaelustäks) peetakse osade autorite (Urquhart *et al.* 2002) poolt ka iseseisvaks liigiks. Kaelustäksi võimalik eraldamine mitmeks iseseisvaks liigiks on käsitlemisel AERC TAC komisjonis. Liigi vaatlemisel peaks kõiki tunnuseid seetõttu eriti detailselt kirjeldama.

Nunn-kivitäks *Oenanthe pleschanka* (0/0 – 1/1)

28.10.2004 Karuste, Jämaja khk., Saaremaa ♂ 1a (Matti Rekilä, Mati Martinson, Anto Õitspuu) (Foto).

Emasleid. Lähimad pesitsusalad Kagu-Euroopas Musta mere piirkonnas. Põhja-Euroopasse satub harva.

Tarna-roolind *Acrocephalus paludicola* (1/1 – 1/1)

10.08.2003 Lao, Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Peeter Raja, Hedi Saks, Kristo Peterson jt.) (Foto, rõngastatud).

Teine leid Eestis. Levinud Poolast ja Valgevenest ida suunas Lääne-Siberini. Lähimad pesitsusalad Leedus ja Edela-Lätis. Ohustatud liik, kelle arvukus on langenud.

Leet-käosulane *Hippolais pallida* (0/0 – 1/1)

30.06.2004 Äärenurga, Lihula khk., Läänemaa ♂ ad. (Seppo Rytönen) (Helisalvestus).

Esmasleid. Pesitsusalad Vahemeremaades ja Põhja-Aafrikas. Põhja-Euroopas harv eksikülaline. Laulvat lindu kohati Allika puisniidul Matsalu rahvuspargis ja liik õnnestus kindlalt määrata tänu vaateleja tehtud helisalvestusele.

Väike-käosulane *Hippolais caligata* (x/x – 4/6)

11.06.-07.07.2003 Veretinä, Petserimaa = Võru mk. ♂♀ ja 1 pull. (Uku Paal, Olev Lüütsepp, Riho Marja, Risto Lammin-Soila, Timo Pettay) (Foto).

15.06.2003 Tsergondõ, Petserimaa = Võru mk. (Risto Lammin-Soila, Timo Pettay).

12.07.2003 Saatse, Petserimaa = Põlva mk. ♂ ad. (Jukka Ihanus, Heikki Pentikäinen) (Foto).

13.-29.06.2004 Veretinä ♂♀ ja 6 pull. (Uku Paal, Aivo Klein, Andres Kalamees, Olev Lüütsepp, Mati Kose, Hannes Pehlak jt.) (Foto, pojad rõngastatud).

Idapoolse levilaga liik, kes on meil ka pesitsema hakanud. Veretinäs on samas kohas väike-käosulane pesitsenud alates 2002. aastast. Pesitsusbiotoobiks on meil söötis heinapõllud, kus on võsa peale kasvamas. Ilmselt on väike-käosulase arvukus Eestis kasvamas. Lindude välimuse järgi määramine on keerukas, kuid laul on väga iseloomulik ja kogenud linnuhuvilistel lihtne selgeks õppida.

Tuhk-lehelind *Phylloscopus humei* (4/4 – 0/0)

23.10.2000 Spithami, Noarootsi khk., Läänemaa (Gustaf Nordenswan, Aki Arkiomaa, Hannu Juka).

Sise-Aasia liik, keda varem peeti vööt-lehelinnu alamliigiks. Euroopas haruldane eksiküalaline peamiselt oktoobris.

Siberi väike-lehelind *Phylloscopus collybita tristis* (22/26 – 1/1)

06.10.2003 Sõrve sääär, Jämaja khk., Saaremaa (Matti Rekilä, Mati Martinson) (Foto, rõngastatud).

Väike-lehelinnu idapoolne alamliik, kes Lääne- ja Kesk-Euroopasse satub harva. Püütakse aeg-ajalt meie linnujaamades.

Lääne-pöialpoiss *Regulus ignicapilla* (8/8 – 2/2)

01.10.2003 Sõrve sääär, Jämaja khk., Saaremaa ♀ (Mika Bruun, Jan Nordblad, Jukka Hatva, Juha Saari) (Foto).

24.05.2004 Timmkanali, Saarde khk., Pärnumaa ♂ ad. (Uku Paal, Margus Ots) (Foto).

Lääne-Euroopa liik, keda on Eestis kohatud väga harva, peamiselt sügisperioodil linnujaamades. Seda üllatavam oli laulva lääne-pöialpoisi kohtamine pesitusajal Pärnumaal. Hilisemal otsimisel lindu samast enam ei leitud ja võimalik pesitsemine jäi tõestamata.

Kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis* (13/14 – 4/5)

29.05.2003 Vilsandi, Kihelkonna khk., Saaremaa ♀ ad. (Kari Haataja jt.) (Foto).

31.05.2003 Vilsandi ♂ 2a (Kari Haataja jt.) (Foto).

25.04.2004 Spithami, Noarootsi khk, Läänemaa ♂ ad. (Ivar Ojaste) (Foto).

11.06.-05.07.2004 Pidula, Kihelkonna khk., Saaremaa ♂♀ ja >1 pull. (Veljo Volke, Terje Volke, Tõnu Ling, Margus Muld, Mati Martinson jt.) (Foto, video).

Esmaspesitsemine. Lõunapoolne liik, keda kohatakse meil peamiselt Lääne-Saaremaal. Lähimad pesitsusalad Ojamaa (Gotlandi) ja Ölandi saartel, kus on sageli registreeritud ka segapaare must-kärbsenäpiga. Määramisel tuleb võimalike hübriidide välistamiseks olla seetõttu eriti tähelepanelik. Tõenäoliselt on liik Lääne-Saaremaal regulaarne haudelind, kuid pesitsemine õnnestus tuvastada alles 2004. aastal.

Mustlauk-õgija *Lanius minor* (23/>25 – 0/0)

16.07.2002 Linnamäe, Lääne-Nigula khk., Läänemaa ad. (Petri Kuhno).
Lõunapoolne liik, kes Eestisse satub peamiselt suvel ja varasügisel.

Laanenäär *Perisoreus infaustus* (25/45 – 1/6)

18.10.1961 Pikanõmme, Pärnu khk., Pärnumaa (Tenno Laur).

16.02.1997 Räägu, Pärnu khk., Pärnumaa 2 is. (Tenno Laur).

20.12.2003 Pikanõmme 6 is. (Tenno Laur).

Levinud Skandinaaviast Kaug-Idani, elutseb peamiselt kuusemetsades. Meil ebajärjekindel juhukülaline. 2003. aasta sagedased teated mitmetest laanenäärade kohtamistest viitavad liigi võimalikule invasioonile, kuid kahjuks on osa andmeid HK-le veel esitamata ning mitmel juhul ei olnud võimalik liiki kindlalt määrata.

Mustvares *Corvus corone corone* (2/2 – 0/0)

22.09.-21.10.2000 Sõrve Suurrahu, Jämaja khk., Saaremaa (Gustaf Nordenswan, Harri Pietarinen, Petri Pietiläinen, Margus Ellermaa, Lauri Mäenpää, Timo Pettay, Mati Martinson jt.).

Teine leid Eestis. Lääne-Euroopa alamliik, keda peetakse osade autorite poolt ka iseseisvaks liigiks. Eristamine noortest künnivarestest on väga raske.

Roosa-kuldnokk *Sturnus roseus* (12/12 – 4/4)

26.07.2003 Haversi, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Jarmo Parkkinen, Jan Nordblad, Tuukka Kupiainen, Jyrki Lausamo) (Foto).

06.09.2003 Sõru, Emmaste khk., Läänemaa = Hiiu mk. 1a (Jan Nordblad) (Foto).

04.09.2004 Haversi 1a. (Jouko Poutanen, Pertti Hotta, Jari Kontiokorpi) (Foto).

05.09.2004 Põõsaspea neem, Noarootsi khk., Läänemaa 1a (Antero Lindholm, Annika Forsten, Kimmo Kivirinta, Timo Pettay, Kari Raulos) (Foto).

Aasia liik, kes mõnel aastal satub arvukalt ka Euroopasse ja jääb Balkani- maadesse pesitsemagi. Kui vanalindude määramine on lihtne, siis noor- lindude kuldnokaparvest ülesleidmine on väga raske ettevõtmine. Ilmselt on roosa-kuldnokk meil sagedasem külaline kui arvatakse.

Põhjasiitsitaja *Emberiza rustica* (33/45 – 1/1)

25.09.2004 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa (Uku Paal jt.).

Põhja- ja idapoolse levilaga liik. Meil kohatakse peamiselt läbirändel, aga 1970.-80. aastatel pesitses Põhja- ja Ida-Eesti soometsades üsna järjepidevalt.

Mustpea-tsiitsitaja *Emberiza melanocephala* (0/0 – 1/1)

31.05.2003 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Jan Nordblad, Lauri Mäenpää, Juha Saari, Petri Pietiläinen, Tom Nordblad, Harri Pietiläinen, Jyrki Lausamo, Tuukka Kupiainen, Jukka Hatva, Hannu Hautala jt.) (Foto)

Esmasleid. Levinud Lõuna- ja Kagu-Euroopas ning Põhja-Euroopasse satub harva.

Tunnustatud teated. Ebaselge päritoluga liigid (kategooria D)**Accepted records. Species of unclear origin (category D)****Lumehani** *Anser caerulescens* (23/33 – 5/5)

03.-04.05.2003 Matsalu, Karuse khk., Läänemaa ad. (Margus Ots, Uku Paal, Indrek Kalamees). Sama isend ka 04.05.2003 Keemu, Karuse khk., Läänemaa (Kari Haataja, Jukka Ihanus, Jukka Rokkanen).

17.05.2003 Keemu tume vorm 2a (Olavi Kemppainen, Joukko Kemppainen) (Foto).

05., 10. ja 12.05.2003 Häädemeeste ja Pulgoja, Häädemeeste khk., Pärnumaa ad. (Aivo Klein, Mati Kose). Tõenäoliselt sama isend ka 15.05.2003 Häädemeeste ad. (Jyrki Erikäinen, Jorma Erikäinen).

22.09.2003 Saunja, Lääne-Nigula khk., Läänemaa tume vorm (Tarvo Valker, Marko Valker, Aivar Veide).

Pesitsusalad Kirde-Siberis ja Põhja-Ameerikas. Meile sattunud lumehaned on ilmselt pärit linnuaedadest või osaliselt metsistunud asurkondadest Lääne- ja Põhja-Euroopas, kuid on tõestatud liigi sattumine Euroopasse ka looduslikelt asualadelt.

Kübarkoskel *Lophodytes cucullatus* (0/0 – 2/2)

10.09.-05.10.2003 Häädemeeste, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Aivo Klein, Mati Kose, Uku Paal, Margus Ots jt.) (Foto).

09.-12.09.2004 Häädemeeste ♂ ad. (Aivo Klein, Margus Ots, Uku Paal) (Foto).

Esmasleid. Põhja-Ameerika liik, kes satub harva Euroopasse. Pigem võivad linnud olla pärit Euroopa linnuaedadest, kus ta on levinud asukas.

Tunnustatud teated. Vangistusest lahtipääsenud linnud (kategooria E)
Accepted records. Escapees from captivity (category E)

Väike-lumehani *Anser rossii* (0/0 – 1/1)

24.-30.09.2003 Põgari, Ridala khk., Läänemaa ad. (Risto Lammin-Soila, Jan Nordblad, Mika Bruun, Petteri Mikkola, Uku Paal, Margus Ots, Aivo Klein, Lauri Mäenpää, Antero Lindholm, Annika Forsten, Matti Kapanen jt.) (Foto).

Esmasleid. Põhja-Ameerika liik, kelle looduslik eksimine meile on vähetõenäoline. Ilmselt on tegemist vangistusest põgenenud linnuga.

Vööthani *Anser indicus* (11/13 – 0/0)

23.08.1999 Sorgu saar, Tõstamaa khk., Pärnumaa (Peeter Raja, Rihet Ots, Kristo Aleksius).

Sise-Aasiast pärit liiki peetakse paljudes Euroopa linnuaedades.

Mandariinpart *Aix galericulata* (4/6 – 4/6)

Lõpp 05. - keskpaik 06.2003 Palmse, Kadrina-Ilumäe khk., Virumaa = Lääne-Viru mk. 2 ♂ (Barbara Tauts, Kaja Riiberg, Imbi Mets, Lauri-Indrek Tummeleht, Evelin Viljamaa, Arne Kaasik, Pille Tõnisson) (Foto).

27.04.2004 Linnamäe, Lääne-Nigula khk., Läänemaa ♂ ad. (Ivar Ojaste) (Foto).

22.05.2004 Palmse ♂ ad. (Tatjana Lobanova jt.) (Foto)

29.05.2004 Lemsu, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 2 ♂ (Jukka Hatva, Gustaf Nordenswan, Olli Elo) (Foto).

Levinud Ida-Palearktises: Amuuri vesikonnas, Hiinas, Jaapanis. Lääne-Euroopas on mandariinpart tavaline tiigilind. Hästi kodunenud Suurbritannias, vähemal määral ka mujal Euroopas.

Puna-rägapart *Anas cyanoptera* (0/0 – 1/1)

24.-25.05.2003 Jämaja, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Jukka Hatva, Lauri Mäenpää jt.) (Foto).

Esmasleid. Pesitseb Põhja-Ameerika lääneosas, Kesk ja Lõuna-Ameerikas. Euroopas on kohatud vaid vangistusest põgenenud isendeid.

Täiendused ja parandused Corrections and changes

Lühinokk-hani *Anser brachyrhynchus*

28.03. ja 12.04.1997 Audru polder, Audru khk., Pärnumaa ad. (**Ira Teräspuro, Matti Rekilä, Pekka Rusanen, Tuukka Kupiainen**, Mauri Leivo). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Lilleleht 1999).

27.03.2000 Audru, Audru khk., Pärnumaa 2 ad. ja 2 2a (Pekka Komi, Markku O.Saarinen) ja üks neist samas ka 08.04.2000 (**Jarmo Komi, J. Holmström**). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Valgesilm-vart *Aythya nyroca*

30.04.-12.05.2002 Haapsalu Tagalaht ja **Väike viik**, Läänemaa ♂ ad. (**Hannu Jänes, Ivar Ojaste, Matti Rekilä, Tuukka Kupiainen, Jan Nordblad, Ira Teräspuro, Margus Ots, Uku Paal, Indrek Kalamees, Mika Bruun, Margus**

Ellermaa, Vesa Oksanen, M.Putkonen, **Kari Haataja** jt.) (Foto). Täpsustus aeg, koht ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Hõbehaigur *Egretta alba*

19.06.2001 Võiste, Häädemeeste khk., Pärnumaa 2 ad. (Indrek Tammekänd, Mati Kose, Aivo Klein). Tõenäoliselt samad isendid samas **09.-23.09.2001** (Aivo Klein, Markku Halonen, Pertti Mähönen, Pekka Halonen) ning **29.06.2001** Pikla 2 is. (**Peeter Raja, Kristo Aleksius, Ardo Lemberpuu**) ja **01.-11.09.2001** Pikla 2 ad. (Margus Ellermaa, Mati Kose, **Maarika Kose, Andres Kalamees, Leho Luigujõe, Jaanus Elts**, Markku Halonen, Pertti Mähönen, Pekka Halonen). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Madukotkas *Circaetus gallicus*

04.-19.05.2002 Harju-Risti khk., Harjumaa ad. (**Mika Bruun, Matti Rekilä, Ira Teräspuro, Kari Haataja**, Indrek Ots, Margus Ots jt.). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Plütt *Limicola falcinellus*

25.05.1996 **Osmussaar, Noarootsi khk., Läänemaa 9 is. (Emmi Manninen, Mauri Leivo)**. Tõenäoliselt 2 neist samas **23.05.1996** (Eve Mägi, Kaarel Kaisel, Ivar Ojaste). Täpsustus aeg, isendite arv ja vaatlejad (Lilleleht 1999).

Lammitilder *Tringa stagnatilis*

27.04.-24.05.2000 Aardla polder, Kambja/Nõo khk., Tartumaa kuni 5 is. (Margus Ellermaa, Mati Kose, Andrus Kuus, Uku Paal, Seppo Hjerppe, **Rein Kuresoo**). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Lilleleht 2002).

Tamme-kirjurähn *Dendrocopos medius*

09.11.1999-26.02.2000 Räpina, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. 3 is. (rõngastatud, korduvalt vaadeldud) (Janek Eltermaa, Riho Kinks, Ivo Kokman, **Jaak Tammekänd**) (Foto). Täpsustus vaatleja (Ots & Lilleleht 2002).

22.-16.03.2002 Raadi, Tartu l., Tartumaa ad. (Risto Lammin-Soila, Timo Pettay, Gustaf Nordenswan, Uku Paal, Margus Ots, Riho Kinks, Andres Kalamees, Andrus Kuus, Mati Kose, **Rainer Ilisson, Frans Silvenius, Olavi Kempainen** jt.) (Foto, video). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Väike-käosulane *Hippolais caligata*

12.06.-04.08.2002 Veretinä, Petserimaa = Võru mk. 2 ♂♀ ja 2 pesakonda (4 ja 5 pull.). (Risto Lammin-Soila, Timo Pettay, Sampsa Cairenius, Pekka Komi, Markku O.Saarinen, **Matti Rekilä, Lauri Mäenpää, Ira Teräspuro, Juha Niemi, M. Sillanpää, Timo Böhme, Tuukka Kupiainen** jt.) (Foto, helisalvestus, video). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Roosa-kuldnokk *Sturnus roseus*

16.-22.08.2002 Haversi, Noarootsi khk., Läänemaa 1a (Timo Pettay, Jan Nordblad, **Timo Böhme, Lauri Mäenpää** jt.). Tõenäoliselt sama lind **02.09.2002** Riguldi ja Haversi, Noarootsi khk., Läänemaa (Margus Ots). Täpsustus aeg ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Lumehani *Anser caerulescens*

03.05.2002 Matsalu, Karuse khk., Läänemaa tume vorm ad. (Matti Rekilä, Ira Teräspuro) (Foto), tõenäoliselt sama isend **07.05.2002 Keemu, Karuse khk., Läänemaa (Tapio Kostet) (Foto)**. Täpsustus aeg, koht ja vaatlejad (Ots & Paal 2004).

Tunnustamata teated Record not accepted

Stepi-loorkull *Circus macrourus* 03.05.2003 Põgari 2a, 31.05.2003 Vilsandi ♀ ad., 07.09.2004 Sõrve säär ja Suurrahu ♀ ad.

Stepi-loorkullide emaslindude ja noorlindude määramine on väga keeruline ülesanne. Eriti raskeks teeb määramise asjaolu, et on leitud ka hübriide teiste loorkullidega. Liigi täpseks määramiseks tuleb eriti põhjalikult kirjeldada tiiva alapoolse ja pea mustrit.

Pisirüdi e. pisirisla *Calidris minutilla* 09.05.2003 Kumari laid.

Liigi eristamine teistest haruldastest rüdi liikidest, eriti siberi rüdist on väga keeruline ning kõik sulestiku tunnused peavad uue liigi tunnustamiseks olema kirjeldatud väga põhjalikult .

Koldjalg-hõbekajakas *Larus cachinnans* 25.11.2003 Väike-Viik 1a.

Liigi kindlaks määramiseks tuleb sulestikku üksikasjalikult kirjeldada. Sageli saab kindla määrangu anda alles fotode uurimisel. Eestis on seni määratud ainult fotode põhjal (esimene vaatlus siiski ka röntgenastandmete põhjal).

Lunn *Fratercula arctica* 27.02.1999 Läänemeri 30 km Hiiumaast läänes 4 is.

Esmasleiuks liiga põgus vaatlus, mis liiati on tehtud Eesti territoriaalvetest väljaspool (majandusvööndis, mida aga ei loeta riigi territooriumi hulka).

Põhjatirk *Uria lomvia* 13.10.2004 Põõsaspea neem.

Lendava põhjatirgu eristamine lõunatirgust on väga raske ja eeldab häid vaatlusolusid.

Mesilasenäpp *Merops apiaster* 06.07.2003 Halinga lähedal 4 is.

Ehkki liik on tavaliselt lihtsalt määratav, oli antud juhul tegemist lühiajalise vaatlusega ning vaatlejal ei õnnestunud kõiki diagnostilisi tunnuseid näha.

Tamme-kirjurähn *Dendrocopos medius* 20.04.2003 Aardla polder.

Liigi kindlaks määramiseks on eriti täpselt vaja kirjeldada pea mustreid.

Tuttlööke *Galerida cristata* 17. ja 25.05.2004 Vaemla 2 ad., 06.06.2004 Aardla polder 2 ad.

Tuttlööke on Eestis tõeliselt haruldane liik, keda ei kohata siin igal aastal. Tiivatipu pikkus, saba servade ja tiivaaluste värvus, noka suurus jm. on diagnostilised tunnused põldlöökesest eristamiseks. Samas ei piisa ainult ühe tunnuse kirjeldamisest, vaid tähelepanu tuleb pöörata kõigile liigiomastele tunnustele.

Roostepääsuke *Hirundo daurica* 04.05.2003 Väike viik.

Liigi esmavaatluse kinnitamine eeldab kõikide tunnuste detailset kirjeldamist. Antud juhul oli vaatlusaeg liialt lühike ning tunnuseid positiivse hinnangu andmiseks liiga põgusalt kirjeldatud.

Jõgivästrik *Motacilla cinerea* 24.05.2003 Kabli.

Möödalendava linnu puhul ei õnnestu sageli kõiki tunnuseid korralikult näha ja võib jääda ka hänilase kahtlus.

Siberi väike-lehelind *Phylloscopus collybita tristis* 08.10.1997 Lao, 14.10.1997 Lao, 24.10.2001 Lao.

Väike-lehelinnu alamliikide *abietinus* ja *tristis* levilapiirid kattuvad laial alal Uuralites ja Siberis kuni Jenissei jõeni, mistõttu leidub palju vahepealsete tunnustega isendeid. Üksikisendite määramisel peab olema seetõttu eriti kriitiline.

Laanenäär *Perisoreus infaustus* 18.09.2003 Lao 21 is., 08.11.2004 Tartu l.

Antud juhtudel oli linde liigi määramiseks liiga põgusalt kirjeldatud.

Mustvares *Corvus corone corone* 02.01.1999 Haapsalu.

Mustvarese eristamine noorest künnivaresest on väga raske ja eeldab põhjalikku kirjeldust. Kindlasti tuleb kirjeldada linnu häält ning noka kuju ja värvust.

Lumehani *Anser caerulescens* 25.09.2003 Põgari.

Antud juhul oli ilmselt tegemist samal ajal samas paigas olnud väike-lumehanega, aga põgusa kirjelduse põhjal ei olnud võimalik liiki määrata.

Varem tunnustatud, kuid uuel käsitlusel tagasi lükatud
Formely accepted, now rejected

Roosakajakas *Rhodostethia rosea* 23.-24.05.1988 Piritä.

Linnust tehtud fotode kontrollimisel selgus, et tegemist on siiski värvushälbega naerukajakaga.

Põhja-lehelind **Phylloscopus borealis** 09.08.1989 *Tänassilma jõe suue*.

Ehkki lind püüti kinni ja tehti ka paar must-valget fotot, osutus liigi kindel määramine uuel käsitlusel võimatuks. Mitmed olulised tunnused ei olnud kirja saanud või ei olnud neid fotodelt näha.

Tänuavaldus. HK tänab kõiki linnuvaatlejaid, kes harulduste kohtamisteed on HK-le esitanud. Suur tänu Soome linnklubi Tringa piirkondlikule haruldustekomisjonile soomlaste vaatluste hindamise eest. HK tänab ekspertarvamuste ja abi eest järgmisi Soome linnuspetsialiste: Dick Forsman, Andreas Lindén, Antero Lindholm, Pekka J. Nikander, Petro Pynnönen, Visa Rauste, Asko Rokala.

Rarities in Estonia 2003-2004: Report of the Estonian Rarities Committee

This fifth report of the Estonian Rarities Committee covers the years 2003-2004, but some earlier records have also been included. Altogether 214 records were definitely assessed (Table 1), and 192 (90%) of these were accepted.

The records are listed in systematic order (according to the new recommendations of AERC) and presented chronologically. Records of birds of unclear origin, escapees from captivity, corrections and changes, records not accepted, and records formerly accepted but now rejected are listed separately from the main list of accepted records. The four numbers in brackets after species' name (*a/b - c/d*) indicate (a) the total number of records before 2003, (b) the number of individuals (if possible to judge) before 2003; (c) the number of records in 2003-2004, (d) the number of individuals in 2003-2004. X instead of a number means unknown number of records or individuals.

The details included for each record are: date(s), locality, parish (*khk.*), district, number of individuals (*is.*, *isend*), pairs (♂♀), nests (*pesa*) etc. if more than one, sex and age (if known; *a* = calendar year) and names of observers. The meaning of some Estonian terms and expressions: *ja* = and, *läh.* = near, *ju.* = lake, *s.* = island, *laht* = bay, (*tõenäoliselt sama isend* = (probably) the same individual, *pesitsemine* = breeding).

In 2003-2004, 6 new species in an apparently wild state (AERC category A) were added to the Estonian list: in 2003 *Anas carolinensis*, *Calonectris diomedea* and *Emberiza melanocephala*, in 2004 *Hirundo daurica*, *Oenanthe pleschanka* and *Hippolais pallida*. The race *Motacilla alba yarrellii* was recorded for the first time in Estonia in 1997 but accepted during the reporting period. Also one species of unclear origin (category D) – *Lophodytes cucullatus* and two species of category E (escapees from captivity) – *Anser rossii* and *Anas cyanoptera* – were recorded for the first time in 2003 in Estonia.

In the same period, the breeding of *Ficedula albicollis* in Estonia was confirmed.

Altogether, 350 species of apparently wild state or released species which have established self-supporting breeding populations in Estonia or in neighbouring countries (i.e. categories A-C) and 6 species of unclear origin (category D) have been recorded in Estonia by 31.12.2004.

Lisa. Aruannetes kasutatud Eesti administratiivne jaotus ja kihelkonnad (Koostanud Erik Leibak).

Appendix. Historical administrative division of Estonia and parishes used in Reports (Compiled by Erik Leibak).

Maakonnad / Counties: Ha - Harjumaa, Jä - Järvamaa, Lää - Läänemaa, Pe - Petersimaa, Pär - Pärnumaa, Sa - Saaremaa, Ta - Tartumaa, Vi - Virumaa, Vil - Viljandimaa, Vö - Võrumaa.

Kihelkonnad / Parishes: Amb - Ambla; Ann - Anna; Ans - Anseküla; Aud - Audru; Emm - Emmaste; Hag - Hageri; Hlj - Haljala; Hls - Halliste; Han - Hanila; Har - Hargla; HJn - Harju-Jaani; HMD - Harju-Madise; Hel - Helme; Häa - Häädemeeste; Iis - Iisaku; Vih - Iisaku-Vihtse; Jaa - Jaani; Juu - Juuru; Jõe - Jöelähtme; Jöh - Jõhvi; Jäm - Jämaja; Jn - Järva-Jaani; JMd - Järva-Madise; Jür - Jüri; Kaa - Kaarma; Kad - Kadrina; Ilu - Kadrinallumäe; Kam - Kambja; Kan - Kanepi; Krj - Karja; Krk - Karksi; Krl - Karula; Kse - Karuse; Kei - Keila; Khk - Kihelkonna; Kir - Kirbla; Kod - Kodavere; Koe - Koeru; Kjn - Kolga-Jaani; Kos - Kose; Kul - Kullamaa; Ksi - Kursi; Kuu - Kuusalu; Kõp - Kõpu; Käi - Käina; Kär - Kärla; Lai - Laiuse; Lih - Lihula; Luk - Luke; LNG - Lääne-Nigula; Lüg - Lüganause; MMg - Maarja-Magdaleena; Mar - Martna; Mih - Mihkli; Muh - Muhu; Mus - Mustjala; Mär - Märjamaa; Nis - Nissi; Noa - Noarootsi; Nõo - Nõo; Ote - Otepää; Pai - Paide; Pst - Paistu; Pal - Palamuse; Pee - Peetri; Pil - Pilistvere; Puh - Puhja; Plt - Põltsamaa; Plv - Põlva; PJg - Pärnu-Jaaguupi; Põi - Põide; Pha - Püha; Phl - Pühalepa; Rak - Rakvere; Ran - Rannu; Rap - Rapla; Rei - Reigi; Rid - Ridala; Ris - Risti; Rhj - Ruhja; Ruh - Ruhnu; Rõn - Rõngu; Rõu - Rõuge; Rär - Rärpina; Saa - Saarde; Sal - Salatsi; San - Sangaste; Sim - Simuna; Sjn - Suure-Jaani; Tln - Tallinn; TMr - Tartu-Maarja; Trv - Tarvastu; Tor - Tori; Trm - Torma; Tõs - Tõstamaa; Tür - Türi; Urv - Urvaste; Vai - Vaivara; VII - Valjala; Var - Varbla; Vas - Vastseliina; Vig - Vigala; Vil - Viljandi; VJg - Viru-Jaaguupi; VNg - Viru-Nigula; Vor - Vormsi; Võn - Võnnu; VMr - Väike-Maarja; Vän - Vändra; Äks - Äksi.

Kirjandus. Lilleleht, V. 1999: Linnuharuldused Eestis 1990–1997. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. Hirundo 12 (2): 51–102. – Lilleleht, V. 2004: Lindude süsteem uueneb. Hirundo 17 (2): 112–119. – Ots, M. & Lilleleht, V. 2002: Linnuharuldused Eestis 1998–2000. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. Hirundo 15 (2): 59–82. – Ots, M. & Paal, U. 2004: Linnuharuldused Eestis 2001–2002. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. Hirundo 17 (1): 31–57. – Urquhart, E., Bowley, A. 2002: Stonechats A Guide to the Genus Saxicola. Christopher Helm, London.

